

BORÇ VE SORUMLULUK KAVRAMLARI BORÇ İLİŞKİSİNİN NİTELİKLERİ

Hazırlayan
Dr. Öğr. Üyesi Hatice KARACAN ÇETİN
Ondokuz Mayıs Üni. AFB Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı

Sorumluluk:

- ...ile sorumluluk (gerçek/teknik anlamda sorumluluk): Borçlunun malvarlığının, borcun teminatını teşkil etmesi
 - Sınırsız şahsi sorumluluk
 - Ayni (eşya ile sınırlı) sorumluluk
 - Sınırlı şahsi sorumluluk (TBK m. 576/II)
- ...den sorumluluk (tazminat borcunun kaynağı): genel davranış kuralları ya da yüklenilen bir borca aykırı davranış halinde verilen zararı tazmin yükümlülüğü

Borçlar hukukunda

Sorumluluğa hakim ilkeler

- Bireysel sorumluluk ilkesi
- Tam sorumluluğun asıl olması: borçlunun bütün mv ile sorumlu sınırlı, kısmi sorumluluğun istisna olması
- Kıymet itibariyle sorumluluk ilkesi:
- Şahısla sorumluluğun olmaması, sorumluluğun malvarlığı ile olması

Borç ilişkisinin nitelikleri

- 1- Dar anlamda borç ilişkisi alacaklıya;
 - Alacak hakkı,
 - Talep,
 - dava ve cebri icraya başvurma,
 - Borcun ihlali üzerine tazminat isteme,
 - YDH lar
 - Defi hakları
 - Yan haklar
 - Alacak üzerinde tasarruf yetkisi verir.
- 2- Borç ilişkisi alacaklı(A) ile borçlu (B) arasında yer alan bir bağ olup üçüncü kişileri (Ü) etkilemez.

Eksik borçlar:

- Eksik borç: Alacaklının talep, dava ve/veya cebri icra yetkilerinden tamamen veya kısmen yoksun olduğu borçlardır.
- İfası geçerli olup, borç olmayan bir şeyin ifası ya da bağış söz konusu olmaz.

Eksik borç türleri

- Doğuştan eksik borç olanlar
 - Kumar ve bahisten doğan borçlar
 - Evlenme tellallığından (simsarlığından) doğan borç
 - Sözleşme ile borcun eksik olduğunun kabulü (tartışmalı)
- Geçici eksik borçlar: gecici bir süre talep ve dava edilemeyen borçlar
- Sonradan eksik borca dönüşenler:
 - Zamanaşımına uğramış borç
 - (bir görüşe göre) Konkordato dışında kalan borçlar

Eksik borç türleri:

- I- Doğuştan eksik borçlar:
 - a) dar anlamda tabii borçlar:
 - **kumar, bahisten,**
 - **evlenme tellallığı**(simsarlığı)ndan doğan borçlar: dava yetkisi vermez, kefalet veya rehinle teminat altına alınmaları, ceza koşuluna bağlanmaları geçersizdir (m. 604-606). Dosyadan anlaşılırsa hakim resen reddeder. B isteyerek öderse geri alamaz.
 - b) **ahlaki ödevlerden doğan borçlar**: Nafaka verme yükümlülüğü olmadığı kişiye yardım etme.kişi zorlanamaz ancak ifa ederse geri alamaz; taahhüdü geçerli, teminat altına alınabilir.
 - c) **hukuka ya da ahlaka aykırı bir amaç için verilen bir şeyi iade borcu**: (TBK m. 81) iade taahhüdü geçerli olmalı mı? tartışmalı.

2- Sonradan eksik hale gelen borçlar :

- a) **Zamanaşımına uğramış borçlar:** Za.na uğramak borcu sona erdirmez, eksik borca dönüştürür, geçerli bir borç vardır, talep ve dava edilebilir, ancak borçlu def'i hakkını kullanırsa dava reddedilir, hakim re'sen nazara almaz. Za uğramış borcun ifası geçerlidir (sz teşkil etmez), bu borç için senet verilebilir, teminat gösterilebilir.
- b) **Konkordato dışında kalan borçlar:** İİK m. 285

Borç ilişkisinin nitelikleri 2

- 2- Borç ilişkisi alacaklı(A) ile borçlu (B) arasında yer alan bir bağ olup üçüncü kişileri (Ü) etkilemez.
- A, B'ye demir borcu
- B, C'ye inşaat yapma borcu olsun

2-

- - Kural olarak talep hakkına sadece A sahiptir (Ü yararına sözleşme vb. durumlar hariç)
- - borcun ifa edilmemesi ya da kötü ifasından A'ya karşı Ü sorumlu olmaz.
- - B, borca aykırı davranırsa A'nın uğradığı zararı tazmine mecburdur. Bu yüzden Ü'de zarara uğramış ise bu hf söz konusu olmadığı sürece Ü'nün zararını gidermek zorunda değildir.

Yararlanılan Kaynaklar

- Prof. Dr. Kemal Oğuzman, Prof. Dr. Turgut Öz Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1, 15. Baskı, İstanbul, 2018.
- Prof. Dr. Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, Eylül 2017.
- Doç. Dr. Abdülkerim Yıldırım, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı Monopol Yayınları, Ankara 2018.